

СЪДЪРЖАНИЕ

Съобщения	2
Международна дейност	3
Изкуство, думи...	5
Хроника	8
Изкуство, думи...	11
In memoriam	19

Оформление:
Александър Стефанов

Фотограф:
Дени Кръстев

Редактор:
Марияна Аврамова

На корицата:
Борис Коцев – „Родопчанки“ –
от изложбата
по случай 100 години
от рождението на художника

За контакти и реклама:
тел. 02) 944 4141
02) 943 4421
факс: 02) 946 0212

press@sbhart.com
ИнфоСБХ
ISSN 1310–9448

Зahari Зограф – „Автопортрет“, детайл

СБХ, 1504 София, ул. „Шипка“ 6

Във връзка с обявяването на Общото събрание на СБХ на 10 декември 2008 г., ръководството на секция „Скулптура“ променя датите за Националната изложба „Скулптура“ както следва: приемане на творбите – 8 декември т.г. (от 11 до 17 часа), I етаж, ул. „Шипка“ 6, откриване на изложбата – 10 декември, 18 часа.

През месец март 2009 г. в галерията на СБХ на ул. „Шипка“ 6, София ще бъде представена изложба, посветена на 100 години от обявяването на независимостта на България. Изложбата се организира от Съюза на българските художници и е под патронажа на Министерството на културата. Представените творби ще бъдат селектирани от жури, което ще определи три награди по 4 000 лв. Могат да кандидатстват всички български художници, работещи в различните видове и медии. Няма да се разглеждат филми, пърформанси и приложни изкуства.

Допълнителна информация ще бъде публикувана в следващия бюлетин.

Във връзка с предстоящата разпродажба на употребявани и залежали машини, съоръжения и инструменти, суровини, материали и готови изделия, собственост на фирма „ДЕКАРТ“ – СБХ, ви уведомяваме, че информация за наличности и цени можете да намерите в офиса на фирмата на ул. „Шипка“ 6, тел. 846 20 57; работно време: понеделник, вторник, четвъртък от 9 до 11.30 ч. и от 13.30 до 17 ч.; петък от 13.30 до 17 ч.

На 15.12 (понеделник) от 16 часа ще се състои заседание на секция „КРИТИКА“.

5-ТО ТАЛИНСКО ТРИЕНАЛЕ ЗА ПРИЛОЖНИ ИЗКУСТВА

То ще се проведе от 13 ноември 2009 г. до 21 февруари 2010 г. в естонския музей за приложно изкуство и дизайн в гр. Талин. Крайният срок за кандидатстване е 30 март 2009 г. Куратор на изложбата е Керт Маран.

Темата на триеналето е Ноу-хау (умението да знаеш как да направиш нещо) и иска да предизвика участниците да предоставят творчески, дизайнерски и продуцентски подходи, да споделят професионалното си Ноу-хау и да дадат възможност на посетителите сами да пресъздадат предметите. Изложбата приветства висококачествения дизайн, в който авторът е зад концепцията и формата – но реалното създаване на предметите се предоставя на потребителя. Авторите ще бъдат помолени да предадат за изложбата творби съпроводени с инструкции как да бъдат направени. Единствено в този случай те ще бъдат изложени. Инструкциите трябва да са не само обяснение как е създадена творбата, но и наръчник за посетителя, напътстващ как да се пресъздаде предметът. Могат да бъдат използвани текст и снимки, рисунки, компютърна графика, шаблони и други техники. Изложбата ще има уеб страница, в която виртуалните посетители ще могат да изтеглят наръчника. Каталогът на изложбата ще представи избрани работи с инструкции как да се възпроизведат. Ноу-хау изразява концепцията, че добрият дизайн почива на добри идеи. Така че качеството на работа трябва да бъде запазено дори когато концепцията и създаването са разделени. Ноу-хау ще разреши на обикновено пасивния посетител да стане участник в процеса на създаване на дизайн. Триеналето е отворено за професионалисти и студенти. Авторът трябва да притежава авторските права на работата си и тя не трябва да е създадена под ръководството на преподавател. Участниците в изложбата се избират на базата на получения снимков материал от жури, назначено от куратора.

Международните награди ще бъдат: Гран При от 27 000 естонски крони и две награди от 17 000 естонски крони всяка. Допълнителна информация и форми за кандидатстване може да получите от: www.trtr.ee и knowhow@trtr.ee

МЕЖДУНАРОДНА ФОНДАЦИЯ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС ЗА МЛАДИ ХУДОЖНИЦИ, КРИТИЦИ И КУРАТОРИ

ПРАВИЛНИК

1. В конкурса могат да участват български художници, критици и куратори на възраст до 35 години (към 31 декември 2008 г.);

2. Кандидатите трябва да работят в областта на визуалните изкуства без ограничение в техниката и материала (живопис, скулптура, графика, инсталация, видео, художествена фотография и др.). Не се допускат произведения, представени за дипломна защита, както и работи на приложното изкуство.

3. Всеки кандидат може да представи творби, чиято обща площ не надвишава 6 линейни метра или 4 кв. метра. По-големи проекти се разглеждат от журито предварително.

4. Критиците представят публикувани в медиите текстове върху проблеми на съвременното изкуство.

5. Кураторите представят документация за реализирани проекти в рамките на изминалата конкурсна година.

6. 7-9 членно жури от изтъкнати специалисти се назначава от председателя на Международната фондация „Св. Св. Кирил и Методий“ за преглеждане на предложенията, избор на работи за изложбата и определяне на наградите.

7. Награден фонд – 19 000 лв., разпределени за: Голяма награда – 4 000 лв.; 4 награди – по 2 500 лв.; За критика – 2 500 лв.; За кураторски проект – 2 500 лв.

Журието си запазва правото да променя броя и стойността на наградите в рамките на общия награден фонд;

8. Наградените имат право на почетно участие в извънконкурсната програма.

9. Дата за представяне на работите: 14 и 15 май 2009 г. (четвъртък и петък) от 9 до 17 ч. в Изложбен комплекс на СБХ, ул. „Шипка“ 6. По-сложни и големи за инсталиране работи се представят с проект на 11 май 2009 г. (понеделник) при Марта Игнатова в СБХ.

10. Наградите се обявяват и се връчват при откриване на изложбата – 22 май 2009 г. (петък) от 18 часа. Те се придружават от диплом.

XIV БИЕНАЛЕ НА МЛАДИТЕ АВТОРИ ОТ ЕВРОПА И СРЕДИЗЕМНОМОРИЕТО Скопие 2009, 3 – 12 септември

***Избраната тема на четиринадесетото издание
на скопското биенале е „Седем порти“.***

Тази тема е свързана с легендата за Скопие за седемте възприятия. Столицата на душата, съзнанието и характера на всеки човек.

Според древен мит всички седем пътища на града били част от голям монолит, който се намирал точно на речния басейн на днешно Скопие. Монолитът бил кръгъл, наподобяващ човешка глава. Легендата разказва, че този камък е бил глава на гигант, върху която се правели магии. Всички седем отвора на главата на гиганта били запечатани от тези ма-

гии. Един ден юнак с вълшебно копие минал оттам и отворил отново ушите, очите, ноздрите и устата. Така градът започва да гледа, да слуша, да диша и говори отново. Даже в наши дни всеки, който мине по тези пътища може да види с очите на Скопие, да слуша с ушите на Скопие, да диша с дъха на Скопие, да вкуси вкусовете на Скопие.

Области за участие:

- визуални изкуства (пластични изкуства, фотография, инсталация, пърформанс, видео изкуство, комичен филм, киберизкуство, обществено изкуство;
- приложни изкуства (архитектура; визуален, индустриален, уеб дизайн, мода, дигитални творби);
- подвижни изображения (филм, видео, анимация).

Изисквания към участниците:

– *могат да кандидатстват автори между 18 и 30-годишна възраст (родени след 01.01.1978 г.);*

– *всеки автор трябва да представи следните документи:*

автобиография (CV); попълнена и подписана молба за участие (свалена от: www.bjcem.org); документални материали, уточнени за всяка дисциплина; кратък списък на представените документи.

– *срок за кандидатстване: до 19 декември 2008 г.*

Визуални изкуства:

В този раздел могат да кандидатстват всички оригинални визуални методи за изразяване, направени с традиционни или модерни инструменти, дигитални или аналогови.

За кандидатстване авторът може да представи различни творби. Всички проекти трябва да бъдат записани на дигитален носител – копие (на CD или DVD, което може да се представи на PC), с кратко резюме на работата (максимум 10 печатни реда). На гърба на всяко копие трябва да бъде отбелязано: име и фамилия на автора, заглавие, размери, използвани техники, дата на създаване.

Творбите ще бъдат изложени редом с други работи в колективни изложби.

Пластични изкуства: работи в пластични материали, маслени бои, скулптура, гравири и свободни техники без ограничения в средствата.

Фотография: могат да участват черно бели и цветни снимки.

Инсталации: всички инсталации в свободна техника могат да участват, независимо от средствата и материала.

Пърформанс: всички събития и действия, с/или без сценични елементи, вън или вътре, могат да кандидатстват без значение на езика и използваните техники.

Видео изкуство: записани оригинални творби, както и артистични видео инсталации.

Анимация: оригинални и непубликувани работи са приемливи, без ограничения в техниките, цветовете, действието или езика.

Кибер арт: оригинални работи в областта на мултимедиите, дигитален и уеб дизайн са приемливи.

Обществено изкуство: проекти, които предлагат трансформация или разказ за градската и социална среда чрез различни опити в изкуството.

За повече информация:

www.bjcem.org, Skopje2009@bjcem.org,

както и: **c.so Giulio Cesare 11b**

10152 Torino, Italy

Tel +39 011 2306094

Fax +39 011 5613098

БОРИС КОЦЕВ (1908 – 1959)

ИЗЛОЖБА ПО СЛУЧАЙ 100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ХУДОЖНИКА

ноември 2008, ул. „Шипка“ 6, ет. 1

Кой е Борис Коцев и как се вписва неговото изкуство в епохата му и в съвременето?

Този въпрос още дълго ще търси отговор. Преди тридесет години в галерията на СБХ бе организирана първата ретроспекция на художника. Както тогава, така и сега многото проблеми, които творчеството му съдържа останаха в дълг на нашата история и теория на изкуството.

Голямото и ценно, непроучено и необяснено изкуство на Б. Коцев сякаш е осъдено на непопулярност. Впрочем през 40-те и 50-те години на миналия век истината е била много по-различна: стенописи, витражи, керамики, етикети и илюстрации, афиши, реклама, ри-

Борис Коцев – „Рождество“

сунки, мебели, заглавки, изследвания – огромното количество реализации на пръв поглед, социализират неговата дейност. Животът на Борис Коцев е кратък, като в представите на специалистите днес, той е преди всичко живописец. Стилът му се инспирира от народното творчество, от писаните каруци и сандъци, от възрожденските сюжети и архитектура. Той е и художник, за когото рамката на картината е проблем на изображението, а не просто насаден буржоазен атрибут. Малко се знае за творчеството му от трийсетте години на 20 век., като чак сега данните за този период донякъде се допълват. Стана ясно, че от най-ранни години Б.Коцев трансформира наследството и достиженията на съвременниците си в собствен стил и този стил е отправна точка към всички последващи видови и жанрови превъплъщения.

Що се отнася до живописца на Борис Коцев, която определя най-представителната част от творчеството му – открояват се ясно няколко периода. В началото той е монументален и синтетичен, привнасящ отглас от Сецесиона. По-късно средствата му преминават от фактурността на боята към живописни нюансировки и в зенита му, творчеството му представлява премислен и оригинален конгломерат от декоративност и нюансираност, изразени чрез виртуозни фигурални композиции. През цялото време авторът остава като стил национален. За него Васка Емануилова казваше, че Борис Коцев е първото име, за което се сеща, когато става дума за оригинален български художник. И днес интересът към този гений на родното изкуство потвърждава това убеждение.

Борис Коцев има превратна и нелека съдба. В студентските и младежките си години той е стимулиран от професорите и ранния успех подхранва надеждите му за бъдещето. Дечко Узунев, при когото той учи у нас и професор Хилдебранд, при когото специализира в Мюнхен (1940-1941) го определят като ярък и самороден талант. Ранните му извая са съпътствани от признание и колекционерски интерес. Скоро след установяване на т.нар. народна власт у нас, идват и проблемите – той е принуден да се занимава с тежък труд, какъвто е приложната работа по панаири и изложения, тогава един вид „високо творчество“. Политически и материално притиснат художникът не престава да твори – всъщност в живописца му трудностите, които изпитва не проличават. Днес само можем да гадаем, какво би постигнал този автор, ако инфарктът не го бе покосил преждевременно.

Един от най-странните и най-завършени художници – това е Борис Коцев, трансформирали фолклора в лично творчество. Той изгражда неповторимия си стил благодарение на усета си към ценностите. Те за него не подлежат на критичност, дори когато авторът търси анализ и метафора на съвременieto. Макар и не широко известен днес (което може да се приеме и като комплимент към наследеното), Борис Коцев заема своето място сред имената на Иван Милев, Майстора, Иван Пенков, Златю Бояджиев... Той е от онези планети на художествения ни небосклон, чието влияние е ненаатрапчиво и чието светлина позволява да видим неопознати територии и пространства от звездното минало.

„ИСТИНИ И МИРАЖИ“ – СЪВРЕМЕННО ВИДЕО ИЗКУСТВО, ноември 2008 г.

Благодарение на съвместната работа на куратора госпожа Гьонул Ньюоолу, от турска страна, и български сътрудници, публиката у нас видя деветнадесет автори, работещи в областта на видеоизкуството и неконвенционалните форми в Турция. Изложбата бе открита на 2-ия етаж в галерията на ул. „Шипка“ 6 и определено бе причина за интерес и анализ както от страна на специалисти, така и от страна на широката публика.

Съвременното турско изкуство преживява бурно развитие, като една част от авторите,

обучени и показващи в Европа и Америка, се обръщат към национални проблеми, за да изваят общочовешкото. Възщност може да се каже, че съвременното турско изкуство, в частност видео изкуството в Турция, е социално с акцент върху универсалните стойности на понятието.

Друга част от творбите са насочени към експериментални форми.

Тази демонстрация на творческото мислене на видео-артистите е първа по рода си у нас. Не че не е имало видеофестивали, но този път се срещаме с едно много особено явление, чиито енергии идват от вътрешни, но най-вече от космополитни проблеми. Това не е случайно, защото една част от авторите живеят извън Турция, а тези, които произхождат например от Истанбул, всъщност са жители на един уникален и наднационален мегаполис. Може да се каже, че това е видеоизкуство на диалога и то на вътрешния диалог, който проличава независимо от това дали

видеата са по-скоро документални или по-артистични. Тук трябва да се спомене, че в Турция, освен Истанбулското биенале и няколкото музея за съвременно изкуство все повече се утвърждават частните галерии и центрове, в които интересът е фокусиран единствено върху актуалното художествено мислене. Към това можем да прибавим интереса на колекционерите към видеоарта, което потвърждава, че артистите от турски произход живеят в обстановка, която благоприятно стимулира творчеството им – съществува конкуренция и провокация, но и пространство, където идеите да бъдат популяризирани. Друга особеност на тази изложба е професионализмът и качеството на самите филми – от заснемането им до монтажа и озвучаването. Тази констатация може да послужи пък като предзвикателство към нашите видеоартисти. Впрочем съпоставки на българско и турско изкуство могат да бъдат направени в различен исторически, социален и стилев контекст.

Изложбата „Истини и миражи“ ни дава възможност чрез определени изразни форми да съзрем истината за себе си и да оживим миражите си за света.

Димитър ГРОЗДАНОВ

**СЪЮЗ НА БЪЛГАРСКИТЕ ХУДОЖНИЦИ,
ул.„Шипка“ 6, Изложбен план, месец декември 2008 година**

Национална изложба „Скулптура“

10 декември – 13 януари, откриване 18 часа, ет. 1

Традиционна керамична изложба „св. Спиридон“

12 декември – 12 януари, откриване 18 часа, ет. 4

Изложба от конкурс за пребиваване в ателиетата

Сите де'з Ар – Париж

18 декември – 14 януари, откриване 18 часа, ет. 2 и 3

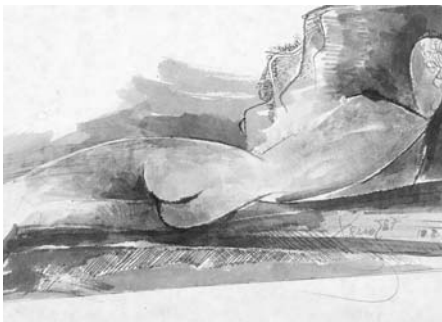
Изложбена зала „София-Прес“

Ани Трингова – живопис от 9 декември, откриване 18 часа

„Епична абстракция“ – Николай Петков от 22 декември, откриване 18 часа

От 31 октомври в художествена галерия „Жорж Папазов“, Ямбол бе показана изложбата „**20 години графикатура портрети – Иван Газдов**“. Едновременно с откриването на експозицията бяха представени книгите „За & от Иван Газдов“ и „Bestсмислици“ – със стихове на Любомир Котев, участвал специално.

Галерия Аргос представя живопис и рисунки на **Пенчо Балкански** от 7 ноември до средата на месец декември. В залата бяха аранжирани рисунки, акварелни ескизи, подготвителни картони и др.

Томас Кочев

„**Чужденецът Томас Кочев**“ в галерия „Сибанк“ е изложба с идея на Весела Ножарова.

Генчо Накев осъществи своя изложба в галерия Артамонцев от 29 октомври до 17 ноември.

Дария Василянска, детайл

Дария Василянска откри ретроспективна изложба живопис на 6 ноември в Градска художествена галерия – Варна.

Изложбата на **Андрей Янев** „Тиха светлина“ бе провокирана от пътуванията му до Света гора, от 7 ноември до 21 ноември тя бе експонирана в Градската художествена галерия на гр. Пловдив.

Център-ателие „Николай Шмиргела“ експонира творби на **Младен Младенов** от 29 октомври до 17 ноември.

От 15. 10. до 15. 11. галерия „Агрион“ представи изложба на **Иван Костолов**.

От 3 ноември до 16 ноември в столичната галерия „Агора“ бе представена изложба на **Соня Ковачева**.

От 3 до 23 ноември в галерия „Кръг+“ бе представена книгата „39 съвременни български художници“ на **Десислава Минчева** – печатът е на Accent, избраните текстовете са публикувани в последните години в списание Braga Casa – на основата на техния подбор са избрани творците за последвалата изложба, включваща: **Ангелина Павлова, Андрей Даниел, Антон Дончев, Божидар Бончев, Божидар Бояджиев, Божидар Козарев, Валентин Старчев, Вихрони Попнеделев, Владимир Пенев, Греди Асса, Димитър Чолаков, Долорес Дилова, Емил Попов, Емилия Голева, Иван Милев, Иван Русев, Ивайло Мирчев, Иво Бистрички, Йордан Кацамушки, Калина Тасева, Камен Цветков, Кирил Матеев, Крум Дамянов, Любен Диманов, Любен Зидаров, Милко Божков, Милена и Кольо Мишеви, Николай Майсторев, Павел Койчев, Светлин Русев, Свилен Блажев, Симеон Стоилов, Снежана Симеонова, Станислав Памуччиев, Стоян Цанев, Чавдар Гюзелев, Чавдар Петров, Хари Арабян.**

На 23 октомври в Пазарджишката гале-

рия „Станислав Доспевски“ бе открита голяма ретроспективна изложба на **Величко Минеков** по повод 80-год. юбилей на автора. Събитието бе почетено от редица интелектуалци и приятели на скулптора и бе осъществено в сътрудничество с община Пазарджик. Показаните пластики и рисунки бяха съпроводени с луксозен каталог.

От 3 до 26 октомври в Градската художествена галерия „Борис Георгиев“ – Варна бе осъществена ретроспективната изложба на **Маргарита Денева** от рисунки и монотипии. В нея бе отразена отдадеността и влечението на авторката към графични изразни средства, към точния, академичен рисунък.

На 13 Международно триенале за графика малък формат в Лодз, Полша, през месец юни, в което участваха 805 художници от 60 страни с 2829 творби, България бе представена от 17 графици: **Мария Духтева, Иван Нинов, Димитър Кулев, Росен Спасов, Велико Маринчевски, Димитър Каратонев, Сашо Анастасов, Адриана Димитрова, Пламена Дойчева, Калоян Илиев, Иво Янакиев, Калоян Колибаров, Валентин Леков, Ивелина Митева, Евгений Панев, Димитър Попгеоргиев, Станислав Боянков-Станко.** Между отличените автори, получили почетен медал е **Велико Маринчевски**, заедно с **Душан Калай – Словакия, Соичи Футами – Япония, Шигеки Томура – Япония, Джинан Кобаяши – Япония, Ричард Герижевски – Полша, Кристиан Рано – Белгия, Модир Ахмед – Швеция, Анна Валкенбург – Белгия, Майла Зенели – Албания.**

Лили Вермут подари на библиотеката на Съюза на българските художници книгата „Съдът над историците“, разказваща за погрома върху нашата историография и литературата през десетилетиата след 1944 г. Това е повод да напомним, че библиотеката събира каталози и монографии за самостоятелни изложби.

Калина Тасева

От 13 ноември – 6 декември в СГХГ се откри голяма ретроспективна изложба на **Калина Тасева**. В две от залите на галерията са събрани творби от различни периоди на творчеството ѝ. Изложбата представя над 90 живописни творби, създадени в периода 1954-2008 г., собственост на СГХГ, НХГ, художествените галерии в Благоевград, Велико Търново, Габрово, Добрич, Казанлък, Карлово, Кюстендил, Ловеч, Пазарджик, Перник, Плевен, Русе, Силистра, Сливен, Ямбол, както и на авторката. Ретроспективният характер на експозицията очертава артистичен път, който преминава през разностранна и динамична творческа активност.

Калина Тасева е родена през 1927 г. в София. Завършва живопис в Художествената академия в София през 1952 г. при проф. Дечко Узунов и проф. Илия Петров. Член е на СБХ от 1953 г. Избирана е многократно в ръководството на Съюза на българските художници. От 1984 г. е член-кореспондент на Съюза на австрийските художници „Кюнстлер Хаус“, Виена. Носител е на множество престижни отличия, сред които: „Владимир Димитров - Майстора“, 1974 г., „Захари Зограф“, 1975 г., награда на Второто триенале на реалистичната живопис, 1976г., „Никола Петров“, 1999 г.; отличена е с ордените: Народна република България – първа степен, 1984 г., „Св. Св. Кирил и Методий“ – първа степен, 2008 г.

За седма поредна година Хенкел Централна и Източна Европа връчи престижната награда Henkel Art.Award, придружена с парична премия от 7 000 евро, този път в категория „Артистична рисунка“. Henkel Art.Award 2008 бе отредена за словенския художник **Миха Струкел**. В рамките на награждаването, което се състоя на 17 ноември в галерия ArtPoint във Виена, спонсорската награда за обещаващ млад австрийски художник бе връчена на **Андреас Хелер**. А спонсорската награда за обещаващ млад художник за Централна и Източна Европа бе спечелена от украинеца **Иван Базак**. Всяка от тези две парични награди възлиза на 2 000 евро.

Сред членовете на международното жури от експерти присъстваха Юта Пихлер, директор на музея на карикатурата Кремс, Моника Кнофлер, директор на Колекция графика към Виенската художествена академия, и Зоран Петровски, куратор на Скопския национален музей. С тяхна помощ бяха номинирани шест финалисти за Henkel Art.Award 2008, сред които в крайна сметка бе избран 35-годишният словенски художник.

Атанас Атанасов е от живописците, които и без излишен шум, приковават вниманието на специалистите и широката публика. Неговата интуиция и талант му създават почитатели както в България, така и извън нея.

Настоящата му изложба, специално „композирана“ за пространствата на галерия „София-Прес“ от 18 ноември, е съставена предимно от портрети, пейзажи и рисунки. Някои от творбите респектират не само с размерите си, но и с интелигентността и проникателността, с които са изпълнени. Авторът е от художниците, които умеят да се превъплъщават и умело да транскрибират по свой начин определени пластични открития. Леката му ръка успява да хармонизира противоречието на действителността и въображението. Зад лицата, които приковават вниманието (в портрети-

Атанас Атанасов – „Иван“

те) и пейзажите, напомнящи на леонардовите, отличаващи се с причудливи композиции, се разкрива ту сложността на цялостната панорама, ту елегантността на детайла. Като неочакван Ренесанс, в обърканото начало на 21 век. *Олимпия Николова*

Еслица Попова откри живописна изложба на ул. „Борисова“ 6 в Русе на 4 ноември 2008 год.

АВТОПОРТРЕТНИ СЪСТОЯНИЯ И НОЕМВРИ

Николай Русчуклиев 5 – 22 ноември, ул. „Шипка“ 6, ет. 4

Изложбата „Автопортретни състояния и ноември“ е покана за разговор. Мълчалив и вглъбен в себе си, проф. Николай Русчуклиев избира тази форма на диалог – чрез своите картини.

Изложбата е продължение на миналогодишната експозиция, подредена в изложбени-те зали на Велико Търново, където проф. Русчуклиев представи 33 автопортрета по повод на 75-тата си годишнина. Този път художникът представя 60 автопортрета, допълнени от 16 композиции от различни жанрове. 76 платна, които отбелязват годините, които ще навърши проф. Николай Русчуклиев на 15-ти ноември.

Силна и въздействаща, изложбата изобщо не се нуждае от специално тълкуване и представяне. Въпреки че картините са създадени за около три години, те представляват своеобразна автобиография. Автопортретите надхвърлят традиционните разбирания за този жанр, носят в себе си сложни идеи за света, достигайки навътре, до корените на живота. Чрез тях можем да се докоснем до неспокойната, вечно търсеца, дълбока личност на художника. Поставени едно до друго, платната създават усещането за движение - оно ва дълго и безкрайно духовно движение, извървяно през годините. Многопластовата живописна структура на картините изразява също духовното надграждане, емоционалното състояние, дълбочината и сложността на образа. Преминавайки през прага на самопознанието, художникът достига до своето културно отшелничество – автопортретите съдържат идеята за самотата и вечното търсене на твореца. Върху една от стените в ателието на професора стои един цитат от Пол Сезан: „Светът не ме разбира и аз не разбирам света. Затова съм се оттеглил.“ Проф. Русчуклиев най-често изобразява себе си в своето ателие, сред своите картини. Това е неговият свят – другият, към който е обърнат и погледът на твореца, различен от всичко прозаично и фалшиво.

Всички тези сложни автопортретни състояния са пресъздадени чрез силното въздействие на живописата. Първоначално картинното изображение представлява концентрация на контрастни цветове, на фактурни натрупвания, на тонални напрежения и едва тогава изкрystalизира конкретният образ. Дълбоките велатурни тонове контрастират на положените смело и експресивно активни цветови стойности. Изградени в различна колоритна хармония, автопортретите са нарисувани като че ли наведнъж - една емоционална и живописна експлозия, в която маслената боя и духа на художника присъстват като единна цялост. В някои от автопортретите особено силно се долавя и другият талант на твореца. Проф. Русчуклиев е и музикант-цигулар. Изградени в по-светли и леки тонове, тези творби зазвучават с лиричността на цигулка. Други от автопортретите се налагат с мощното внушение на контрастната многослойна живопис, с тоналното си богатство, изведени в безграничността на духовните измерения.

Житейският път на твореца, роден през 1932 г., не е бил лесен. Сложният противоречив период, на който е съвременник го подлага на много изпитания - поредица от несправедливости, трудности и лишения. Н. Русчуклиев е син на прокурор, немски възпитаник. Именно произходът на проф. Н. Русчуклиев става причина, едва приет в Художествената академия, да бъде лишен от правото да следва, принуден от ръководството да напусне. Няколко години по-късно обаче, след долагане на нови приемни изпити, младият художник е приет отново в Академията, където щастливата съдба го среща с големите наши творци Илия Петров и Ненко Балкански, които са негови преподаватели. Художникът е роден в Плевен и голяма част от живота му е свързана с Русе, откъдето, както знаем, произхожда

и неговият творчески псевдоним. Особено силна е връзката му с Велико Търново. Освен че преподава живопис от 1985 година във ВТУ, проф. Русчуклиев посвещава значителна част от своето творчество на този град и магнетичната му атмосфера. Именно в Търново са създадени повечето от картините в изложбата, дълбоки и експресивни. Преситени с ноемврийска меланхолия, пейзажите като че ли възпъщават времето, улавяйки поредица от неуловими мигове. Цялата пресъздадена атмосфера, светлината, пространството в картините са подчинени на мощта на контрастните форми, постигната чрез овладяването на цвета. Безкомпромисна, органично изразена структура, създадена с вдъхновение, непосредственост и темперамент, характерни единствено за стила Николай Русчуклиев.

Новите му творби излъчват все по-голяма жизненост и изразителност, а живописният изказ става все по-експресивен и въздействащ. Освен че произведенията са част от поредица самостоятелни изложби, състояли се в разстояние само на няколко години, проф. Русчуклиев дарява над 300 от своите творби на много от художествените галерии в страната. Притежатели на колекции картини на проф. Николай Русчуклиев са галериите във Велико Търново, Видин, Каварна, Враца, Ямбол, Белградчик, Русе, Севлиево, Добрич.

Някои от по-ранните творби на твореца са притежание на НХГ, а около 300 е броят на картините му, откупени от държавни комисиции през годините.

Мнозина сме щастливците, преминали през голямата школа Николай Русчуклиев, възпитани във вечните ценности на изкуството. На всички нас, студентите и специализантите, ни беше дадена свободата да творим – всеки чрез собственото си светоусещане, окуражавани да изграждаме смело своя собствен художествен свят. Бяхме запознати с житейската съдба и творчеството на много художници и научихме, че истинското изкуство трябва да бъде дълбоко изстрадано и изживяно. Разбрахме, че всеки творец трябва да следва своя път, колкото и трудно да е това.
Галина Николова-ИВАНЧЕВА

Николай Русчуклиев – „Автопортрет“

ИЗКУСТВО С ДЪХ НА ИЗВЕЧНОТО

Ретроспективна изложба на Никола Терзиев-Желязото (1927-2006), 4 – 22 ноември

Ако за приятелите на художника Кольо-Желязото, ретроспективната му изложба представена в изложбена зала „Райко Алексиев“, е спомен за един цял отминал живот, то за доста хора, които влизат в галерията и то по време на икономическа криза, това е първо запознанство със скулптора Никола Терзиев.

Зрителят попада „очи в очи“ с художника... от снимките го посреща един млад, откровен и възторжен поглед. И зрителят тръгва из залата, за да види студентски етюди, рисунки, малка пластика и монументални работи, които семейството на художника – Терзиеви, както и колекционерите Боян Радев, Румен Драганов, Светлин Русев и др. са представили. Неизкусеният ценител забелязва процеса на освобождаване от натурната натрапливост (в ескизите, рисунките и нещата в материал) и търсенето на обобщени, пластични форми, които самото човешко тяло предлага. Особено е усещането за своеобразното отсъствие на маса-тежест в представените бронзови пластики – като че ли самият материал се е одухотворил и притихнал.

Прави, издължени, седнали фигури, торсове, глави от бронз, шамот или мрамор – всички те притежават не някакво състояние, а точно определени, емоционално-обогрени състояния на вътрешния духовен мир. Плоскости, заключени между подчертани ръбове, композират едно много българско усещане за възрожденската дърворезба. И всичко това носи тънкия привкус на една, като че ли скрита болезнена чувствителност. А това само по себе си отличава пластиките на Никола Терзиев от древните христоматийни артефакти на изкуството, с които всеки художник се запознава.

Вдъхновение от древността можем да видим, може би в онази художествена мяра, която позволява малката пластика, например на молеца се жена (заснета на снимка на поканата), да внуши усещането за монументална пластика – един изключителен усет за пропорциите. Никола Терзиев чрез своеобразния си естетизъм и творчески инвенции е създал произведения, които се докосват до самовглъбения дух на извечното българско усещане.

Една година след неговата кончина никой няма да се усъмни, че Никола Терзиев е вече в пантеона на класиците на българското изобразително изкуство.

Галина ПЕТКОВА

Никола Терзиев

СВЕТЪТ НА ИВАНКА СОКЕРОВА (1926-1993)

Галерия „Сариев“ – Пловдив, 12 ноември – 15 декември

Иванка Сокурова е от художниците с най-драматични съдби в българската реалност. Съвремененно тя е от авторите, които отбелязват най-високите точки в понятието за артистична дейност. Родена в заможно семейство и до юношеска годишна възраст се развива като пианист вундеркинд. Тежко заболяване парализира дясната и ръка и след дълго лечение тя постъпва в курса на проф. Марко Марков, където изучава скулптура. До края на живота си художничката работи само с лява ръка и създава стотици релефи и пластички от керамика, както и рисунки и колажи, а също така и текстове. Без колебание бих нарекъл нейните работи шедьоври. В творчеството си тя комбинира класически похвати и техники, близки до дадаизма, принципи от нашата традиция и от различни периоди от световното изкуство. Аналогията с Дада се налага във връзка с колажите, които Сокурова работи в последните десетилетия от живота си и които представляват своеобразни анализи на музикални теми, на киното и на социални явления. В керамиката на художничката личат няколко основни периода. През 50-те год. на миналия век работи класически релеф и скулптура. През 60-те и началото на 70-те години трансформира и осъвременява принципи от египетския релеф, а скулптурите и се родят с т. нар. келтска идолна пластика по нашите земи. В последния период от творчеството си авторката създава стил, който е нейна запазена марка. В оцветените си релефи тя свободно преминава от тема в тема и опоектизира сюжети, свързани с митологията, природата и философските метафори.

В кръга на Иванка Сокурова са имена като Лика Янко, Славка и Борис Деневи и др. С тях тя създава един вид домашен театър, който може да се определи като ранен пърформанс (от 50-те год. на 20 в.) в нашето, а и в европейското изкуство. Иванка Сокурова приживе осъществява две самостоятелни изложби, които не ѝ донасят широка популярност. Нейни творби обаче са колекционирани от познавачи и ценители, както и от дипломати у нас. След смъртта и творбите и бяха разпръснати, а една част (по нейно желание, изразено чрез юристката Ани Дрангова) постъпи в колекцията Процес–Пространство – включително и многобройните и текстове. Художничката ползва няколко езика и съответно на тях пише и превежда философия, есета и пр.

Днес Иванка Сокурова е символ на независимата творческа позиция. Умира в бедност в огромен апартамент – ателие на ул. П. Евтимий в София. Може да се каже, че тя напусна живота в недоимък. Домът и, пълен с нейни творби, с колекция от картини и ценни мебели, бе продаден, а съдържанието му бе разпръснато. Той не бе превърнат в музей на съдбата на българския гений – какъвто трябваше да стане. Сега творбите ѝ биха имали своя естествена среда, а името на Иванка Сокурова не би било митологизирано или по-лошо осъдено на забравата.

Димитър ГРОЗДАНОВ

Иванка Сокурова – „Идол“

ИЗЛОЖБА КАМЕН СТАРЧЕВ, *Галерия „Аросита“, 4 - 18 ноември*

Пътуването през дебрите на изкуството зависи единствено от желанието на всяка отделна личност да допусне изцялото в себе си. Самото то – изкуството – съществува и без нея. И не става нито по-добро, нито по-лошо, ако някой не иска да се съприкоснови с него. Трябва да притежаваш арсенал от сетива и чувствителност, за да приемеш красивото. Това е една от най-хубавите дарби на човека, но и от най-малко употребяваните. А точно тя трябва да бъде използвана в максимална степен, за да се усети целият смисъл на представеното в изложбата на Камен Старчев. Графичните листове, озаглавени „Спящи богове“, „Превръщане“, „Елементи“, „Природа“ са изненадващо деликатни, като се има предвид, че излизат изпод ръцете на скулптор. Парадоксът на равноправното наличие в тях на дума и мълчание, на взаимна обусловеност на светло и тъмно, на форма и пространство би бил странен, ако нямаше своето логическо и емоционално обяснение. За него обичайното не е нищо друго освен повърхностно, незначително и в крайна сметка елементарно. Затова записва с образи впечатленията си, но преди всичко – своите намерения. Позволява си да изрича изтъкани от черното и бялото на графиката думи, без да търси точния им адресат. Защото те не са въпрос само на зрение, но и на тълкуване и са предназначени за повече хора. Или поне за тези, които са готови да ги приемат.

Посоката на разсъждения на Камен Старчев отвежда към и без това рядко разбираната истина, че ние всъщност сме една изключително в ажна част от творбата, която виждаме. Той е наясно, че без да предизвикаме активността на съзнанието и подсъзнанието си при възприемането на видяното изкуство, най-вероятно напразно ще чакаме то да си проправи път до нас. Разбира, че хората са в състояние да приближават до себе си непознатото със средства, които многократно надвишават силата на обикновеното знание – с по-съвършените, но и подценявани естествени инстинкти, заложени във всеки още от мига на неговото зачеване. Мистицизмът на това твърдение може да е шокиращ, но той просто потвърждава, че най-важните неща, които хората носят в себе си, са най-трудно изразимите. Тези, за които нито един език, нито какъвто и да било жест, мимика или поведение не са достатъчни, за да бъдат обхванати напълно и разбрани съзнателно. Те предполагат използване на атавистичното, което векове цивилизация са се старали всячески, ако не да унищожат, то поне да потиснат максимално. Атавистичното, което ни прави повече хора, когато се нареди до интелектуалната сила и я обогати със своята непосредственост. Затова неговите графични листове трябва да бъдат гледани не като повторение на елементи от познатия ни свят, а като пътеводител към друг такъв. Може би светът от сънищата на боговете. Свят, за който не сме сигурни че съществува, но толкова много бихме искали да е реалност.

Николай БОШЕВ

Камен Старчев – „Фигура 127“

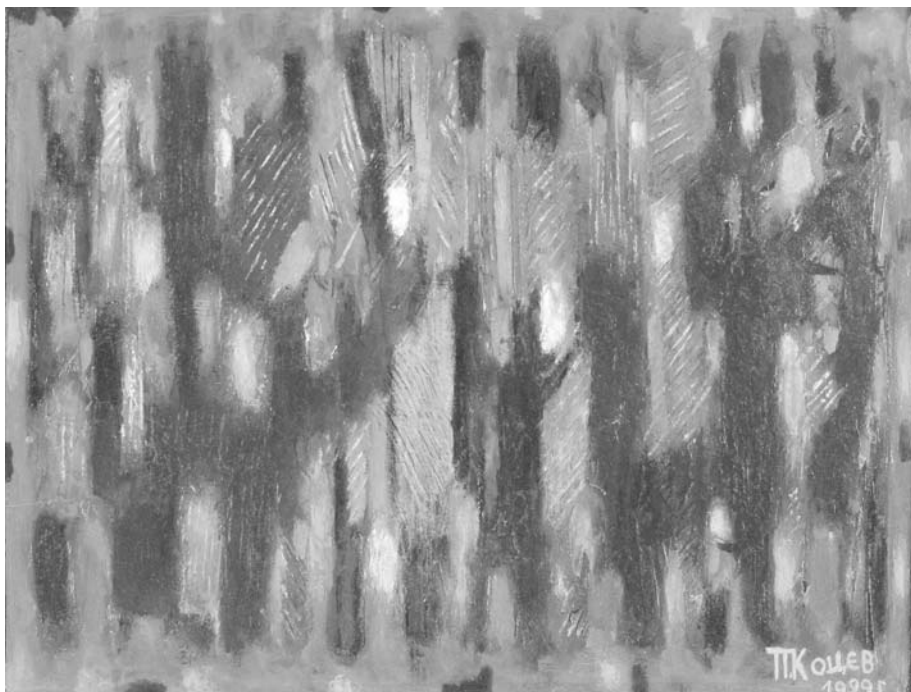
ИЗБЛИК НА ЛИРИЧНАТА АБСТРАКТНОСТ

21 ноември – 8 декември, ул. „Шипка“ 6, ет. 3

Изложбата на Павлин Коцев, разгъната в салоните на Центъра за съвременно изкуство, радва зрителите и поставя въпроси за размисъл пред специалистите. Зрителят се насочва към представените в изложбата портрети и пейзажи, рисувани в реалистичен маниер, а специалистът се спира пред абстрактните платна на художника, като търси причините, които са породили такава рязка смяна във възгледите на художника.

В изложбата са показани пейзажи, които са резултат от пътуванията на художника до Москва, Загорск и Санкт Петербург (тогава – Ленинград). Представянето на пейзажи от чужди страни винаги крие рискове за твореца – от една страна той да се плъзне по екзотичното, а от друга да не намери верния ключ за иманентната им вътрешна структура, което води до нарушаване на онтологичния мащаб на творбите.

Трябва да кажем, че в показваните – „Изглед от Река Фонтанка“ от Санкт Петербург, „Вид от Крюков Канал“ и „Сребристи облаци над Петербург“ – пейзажи, художникът успешно е избегнал и двете опасности. Пейзажите от Северната Венеция със сочно-колористичните решения в типичната розовоперлена гама, и масленено синьозелената гама на обширните градски водни пространства, са дълбоко почувствани. Може да кажем, че тези работи са не само най-мощният визуален магнит в изложбата, но и нещата, които го представят като майстор на мащабния урбанистичен пейзаж, рядко срещан в българското изкуство през последните десетилетия.

Павлин Коцев – „Пейзаж“

Втората интересна линия, представена в изложбата са портретите. Открояващ се тук е автопортретът на художника, изпълнен в акварел. Лиричната самовгълбеност, адекватните портретни черти; ярките колористични решения, почти тривиалните ракурси на главата – са основните творчески похвати, с които борави портретистът при изграждане на иконографията на модела. Трябва да се отбележи обстоятелството, че художникът работи продължително и често прибегва до реновация на колористичните решения на завършени неща. Като най-ярък пример за това може да се посочат допълнителните шрихи, нанесени от автора в работата му „Портрет на циганка“, с които той е постигнал не само изсветляване на общата гама, но е заставил работата да грейне.

Третата – най-интересна за специалистите линия – са абстрактните платна. В тях личи дългото натрупване на опит – професионален и житейски – в резултат на което се е получила блестяща и мощна ерупция на лиричната абстрактност. На пръв поглед на непознатия зрител може да му се стори, че това е закъснял абстракционизъм. За познаващия законите на творчеството е ясно, че това е нова душевност на художника, поднесена по специален начин. Освен тънкия лиризм, с който са пропити платната на автора, той постига и нови колористични пробиви. Късите и ярки шрихи изграждат конструктивния скелет на творбата, който се „потапя“ в общия богато разработен фон на платното. Постижението е и това, че авторът методично работи с цялата цветова гама. Контрастите, които постига са наистина неочаквани и приятни.

Композиционната структура – кръг, квадрат или триъгълник – уравновесява измерението на времето, духа и материята в парадигмален модел на който е способен Павлин Коцев като творец и това собствено е новото, което той ни казва в своето творчество.

Юлиан МИТЕВ

ЗА КОРЕКТНИТЕ ПРОЕКТИ И „НАИВИСТИЧНИЯ СИМВОЛИЗЪМ“

Изложбата „Reality Blurs – Точки на пресичане“ с куратор Владия Михайлова и участници Викенти Комитски, Леда Екимова, Станимир Генов и Стоян Дъбов е първа за есенния сезон на галерия „Васка Емануилова“ и поредна в рамките на известната Платформа за съвременно изкуство и млади автори на СГХГ „Място за срещи“.

Проектът на изложбата е обявен като първи от поредица, които ще тематизират идеята на кураторката: „В света на Second Life, I-Max и дигиталната фотография състоянието на реалността е под въпрос, а самата уникалност на художествения жест все по-малко може да бъде защитена и различена в полето на ежедневната креативност“. 72 години след текста на Валтер Бенямин, 19 години след българския сборник „Ars Simulacri“ и 12 години след изложбата „Свидетелства. Реалната различност“ подобни разсъждения „за реалността“ звучат леко патетично. Това едва ли би било лошо, ако проектът не бе лишен от минимална доза оригиналност. Ако някъде из чиновническата джунгла на ЕС раздават бланки за кандидатстване на леко претенциозни, абсолютно банални и изпълнени с чиновнически устрем кураторски проекти, струва ми се, че този би могъл да бъде предложен. Но това засяга само качествата на авторската концепция.

Това, което обаче се отнася до представените художници (а и въобще до третото неоконцептуално поколение - до 30 г.) е, че те са „подстригани“ по начин, който ги negliжира и употребява. Комитски, Екимова и Генов са представени под възможностите им, нивелирани с проекта, в линията на тенденцията на „политическа коректност“, която вероятно ще опразни изложбените зали по същия начин, по който навремето тематичното изкуство пре-

върна ОХИ-тата в пустини. Съвременното българско изкуство е маргинализирано по ред общокултурни, политически и др. причини, но маргинализирането му отвътре е меко казано срамно. Затова не бих разсъждавал повече за проекта.

Същевременно не се смятам за адвокат на художниците, защото участието им в изложбата е техен избор. Интересно е да се разсъждава защо – като изключим на практика неизвестния Стоян Дъбов (на 23 г, учи изкуство в Сан Франциско) – останалите трима – Леда Екимова (на 28), Викенти Комитски (на 25) и Станимир Генов (на 26) при „Reality Blurs“, са реално замъглени и това е единственото, което кореспондира с претенциозното заглавие „Замъглена реалност“. Мисля, че това са художници, заявили вече характер в изложби (нямащи нищо общо с „Място за срещи“), което означава, че са между изявените фигури на тяхното поколение. Викенти Комитски е весел и необременен експроприатор на визуални стандарти с широк диапазон на изяви, който обаче с „Капан“ и особено с „Понякога от различен ъгъл нещата изглеждат почти същите“ е ограничен до цитиране на дидактични, изтъркани от употреба концептуални баналности от 70-те години. Леда Екимова с нейната интуитивно постигната двусмислена стилистика, не може да бъде имитирана, но тази, мисля, важна за разбирането на поколението художничка едва ли може да бъде усетена от публиката само от две рисунки. Тя е типичен пример за „нова маргиналност“ (използвах този израз в предишна статия) или маргиналност за създаване на частен смисъл в рамките на имажинерната съвременна българска сцена. Настоящо и представянето във „Васка Емануилова“ е изкуствено и насилено.

Станимир Генов винаги досега е бил искрен в жестовите си, но тук не е така. Във видео инсталацията „Ура-а“, е доведен до антисилово клише, което непосредствено след 14 декември 1989 или след 10 януари 1997 би било със силен ефект, но до скулптурите на Васка Емануилова няма тежест. Кой го е насърчил за подобна изява нямам представа.

Най-младият участник – Стоян Дъбов не го познавам, но неговите огледала, освен че са трудни за откриване, не коментират нищо и не създават смисъл. Струва ми се, че ако е искал да каже нещо (използвайки прийома на намесата) е можело да разхвърля сред скулптурите няколко покани на неотдавна показаната в СГХГ чудесна изложба на Пиер и Жил. Така „Reality Blurs“ в „Място за срещи“ се оказва упражнение по скука, за съжаление не за първи път.

През октомври галерия „Пистолет“ поднови присъствието си с нов адрес, ул. „Рилски езера“ 16 (кв. Хладилника – колелото на Трамвай № 9), с изложба на мениджъра на галерията Леда Екимова, озаглавена „КРЪВ или СЪЛЗИ“. Необходимо е да се уточни, че казаното в скоби „скулптура/живопис“ е условно, поне спрямо битуващите стандарти. Когато обяснява своите работи Леда Екимова се позовава на лични истории и митологии, тя без съмнение е концептуален художник, който отчетливо отразява настроенията на времето и е пример за субкултурната посока, в която се развива активната част от най-младото българско изкуство.

Нейните рисунки, имажинерният шрих, с който „шудира“ иреални гледки, вещи или персонажи е нещо, което може да се дължи както на неумение да се рисува академично, така и на умишлено деструктиране на изобразителния жест. Причината е без значение, защото крайният резултат не е лекомислен от гледна точка на целта. Това са шрихови рисунки, приличащи на илюстрации към двусмислено-наивни англо-саксонски приказки. Нещо, което видяхме отчетливо преди две години на изложбата й „Хълмове, Хълмове, Бетони, Бетони“. Художничката нарича стила си „наивистичен символизъм“, като смята, че в него има „и малко horror за вкус“. Аз определям цялата тенденция от подобни изяви като „новата маргиналност“ заради връзката й с абсурда и Дада, но без публичен бунт и скан-

дал, а тихо, подвеждащо, подкожно. По всички стандарти това е маргинално изразяване и няма как да стане популярно. Това е видно и при новата изложба „КРЪВ или СЪЛЗИ“. Имаме условно казано една картина – „живопис“, „Бегачът от Южния парк“, която прилича на подготвителен картон (монохромен) за сюрреалистичен дадаизъм или нещо, което може да се определи в тази посока. Имаме изваждане на галерийното пространство (един гараж) от нормата, довеждането му до барбаронски овален интериор, който тя нарича „преливащи органични маси“. Единствената пластика – „Домът е машина“ – е просто окупнен гипсов надпис. Леда не знае, че цитира интуитивно Льо Корбюзие и настояването му, че „домът е машина за живеене“. Но независимо от личната мотивация и история, „КРЪВ или СЪЛЗИ“ е зареден с антимодернистки патос. Това също е постконцептуалност, но няма нищо общо с Джоузеф Косут, а наистина носи някакъв символен характер, не в духа на стария символизъм, а като свидетелство за отсъствието на алтернативи в духа на мита за модернизма. Леда Екимова се занимава с изкуство извън схемите в България. След бурята и натискът на първите две неконцептуални поколения и последвалия битов крах тя е като комфортно, тихо AMBIENT пее (извънтонално) за това, че може би авангардното изкуството в България не е умряло.

Руен РУЕНОВ

I N M E M O R I A M

КАТЯ КОСТОВА (1940-2008)

АЛЕКСАНДЪР БОБАНАЦ (1928-2008)

ДИМИТЪР КИРОВ (1935-2008)

В ПАМЕТ НА ДИ КИРО

Отиде си може би най-живописният живописец на България
и безспорно една от най-колоритните фигури
в нашия художествен живот –

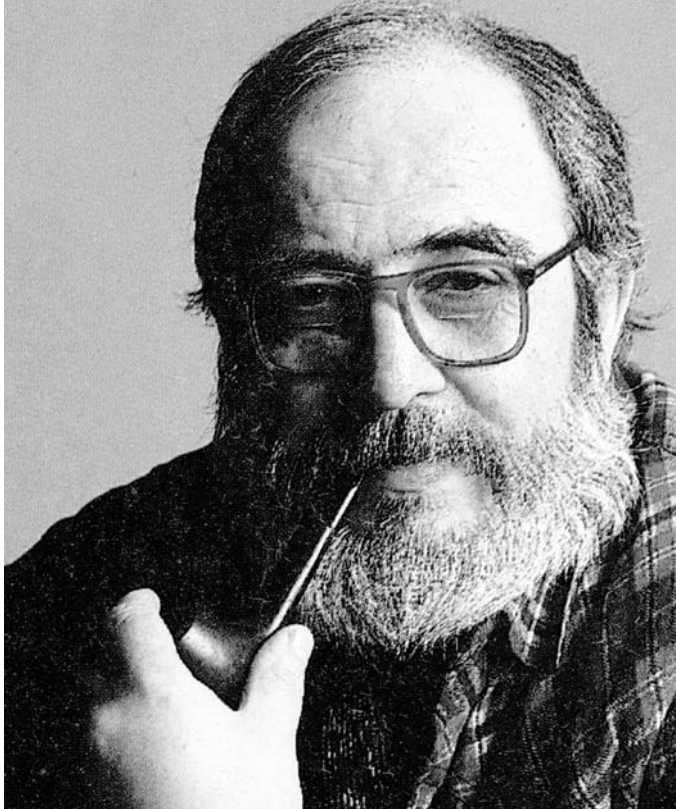
Димитър Киров.

Митьо започна своя творчески път преди половин век
и работи активно дори след удара, който получи преди няколко години.
Резултатът е хиляди слънчеви картини, платна с пейзажи от Пловдив,
Париж, Япония, Истанбул, с портрети на Роси и приятели,
с изгорени икони и балет...

Сега те са безсмъртието на този голям творец.

Д. Киров е изключително последователен в търсенията си.
От младежките си години той се насочи към сугестивната сила на цвета,
към експресията на мазката, към свободното течение
на линията и самостоятелната роля
на всеки един от художествените елементи.

Той притежава усета за концентрация на композиционното решение
и разполагането на акцентите – това не се учи,
с това се раждаш. Дори монументалните му творби,

където търси декоративни ефекти, са лишени от схематизъм.

Сякаш свободата на линията, колорита
и организацията са най-важното за него.

Така и живееше.

Отначало бедно, но бохемски,
после – с признанието у нас

и по света, разточително и бохемски.

Неговата енергия беше заразителна,
той беше едновременно пряк и деликатен, бурен и нежен, хаплив,
но и самоироничен.

И ще си остане такъв в нашите спомени.

Вечна и светла памет на нашия колега и приятел.

От всички приятели –

Иван Маразов